

Kunnskapens fundament

Bok

ANMELDELSE

Finn Stenstad

Dagrun Skjelbred, Norunn Askeland, Eva Maagerø og Bente Aamotsbakken

«Norsk lærebokhistorie. Allmueskolen - folkeskolen - grunnskolen 1739 - 2013»

Universitetsforlaget 2017
570 sider

Alle har brukt dem. Alle har et forhold til dem. Men ingen tenker på dem som bøker eller litteratur. Skolebøkene. Gjennom alle tider har de vært fundamentet for kunnskap, innsikt, oppdragelse, dannelse og kultur. Helt siden allmueskolen ble lovfestet etter dan-

skekongens forordning av 1739 og fram til i dag, har lærebøkene vært lærernes viktigste verktøy og pedagogiske hjelpemidler.

LÆREBOKA ER karakterisert som den usynlige litteraturen, tekstene som ingen egentlig oppfatter som annet enn grunnlag for pugg og plikt. Bøker som har fått leve sitt eget liv, uten særlig påvirkning fra elever eller foreldre, og som bare unntaksvis har vært vurdert, kritisert eller debattert. Og i relativt liten grad vært satt under forskernes lys, og knapt satt inn i et sammenhengende pedagogisk, politisk eller samfunnsmessig perspektiv. Inntil nå.

FOR KORT tid siden ble praktbokverket «Norsk lærebokhistorie. Allmueskolen - folkeskolen - grunnskolen 1739 - 2013», lansert, skrevet og levende framstilt av professorfrkløvert Dagrun Skjelbred, Norunn Askeland, Eva Maagerø og Bente Aamotsbakken fra Høgskolen i Sørøstnorge. Verket er noe langt mer enn faglitteratur. Selvsagt ligger det solid forskning i bunnen med omfattende kildehenvisninger og person-, dokument- og kilde refe-

ranser, men først og sist er stoffet velskrevet, lettfattelig, interessant og appetittvekkende, både som tekstmasse, og ikke minst rikt illustrert og innbydende formgitt.

ILLIKHET med nyere lærebokutgivelser for skoleverket er denne boka skrevet av et forfatter-team. Det er en pedagogisk og presentasjonsmessig utfordring. Det skal skapes en forfatterstemme. Ikke alltid lett, men de fire forfatterne har lykket med å gi tekstene en felles språklig, kompositorisk og fortellerteknisk identitet. Det gjelder først og fremst hovedopplæring av stoffet i historiske bolker, så som den første fra 1739-1860 med lærebøkene i omgangsskolen, deretter fastskolens innføring i perioden 1860-1889, så den lange perioden fra 1889 til 1939 om folkeskolen og så de to markante periodene 1939 til 1974, gjerne kalt arbeidsskolens epoke og så den siste, som vi nå er inne i, fellesskolen fra 1974 til 2013.

INN I hvert av disse hovedkapitlene blir historikken levende myket opp med forfatterportretter der vi møter kjente og ukjente lærebokforfattere, fra Erik Pontoppidan, Volrath

SKOLEBØKENE: Alle har vi brukt dem og hatt et forhold til dem.

Vogt, P.A. Jensen til Nordahl Rolfsen, Mads Berg og Torbjørn Egner og mange flere. Når forfatterne dessuten dykker ned i enkeltfag, og ikke minst også tar med samisk lærebokhistorie, blir det vidsyn og perspektiv av dette.

«Norsk lærebokhistorie» byr på gjenkjennelse. Det rikhildige

billedmaterialet vekker ganske sikkert minner hos enhver som leser, ser eller blir i det omfangrike verket. Og framfor alt, dette er ikke bare en bok for lærere, skolefolk og politikere. Den har noe å by enhver som vil vite hva som har påvirket oss alle, som faktisk har skapt fundamentet for det Norge vi har i dag.